

SAMMANFATTNING

Boendelandsbygd 2007 – 2010

Utvecklingsprogram för landsbygdsboende

Redigering:

Mia Saloranta

Layout:

Keltainen toukokuu / Ben Rydman

Bilder:

Jussi Jansson

Jord- och skogsbruksministeriets bildarkiv

Ritva Salomaa-Santala

Mia Saloranta

Kaija Roiha

Juha Toutain

Omslagsbild: Outi Palttala-Heiskala

Tryckeri:

Vammalan kirjapaino, Vammala 2007

1. upplagan

ISSN 1238-6464

ISBN 978-952-491-188-7 (häftad)

ISBN 978-952-491-189-4 (PDF)

Publikationsserie:

Publikation 2b/2007 från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp

Utgivare:

Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp

Publikationen kan laddas ner som pdf-fil på adressen www.maaseutuasuminen.fi

Boendelandsbygd 2007- 2010

**Utvecklingsprogram för landsbygdsboende
Sammanfattning**

UTGIVARE		PUBLIKATION	
Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR)		Boendelandsbygd 2007-2010 Utvecklingsprogram för landsbygdsboende	
SERIENS NUMMER		UTGIVNINGSDATUM	
2a/2007		Februari 2007	
ISSN	ISBN (häftad) ISBN (pdf)	SIDOANTAL	
1238-6464	ISBN 978-952-491-188-7 ISBN 978-952-491-189-4 (pdf)	32	
FÖRFATTARE		NYCKELORD	
Temagruppen för landsbygdsboende		Landsbygdsboende, flyttningen till landsbygden, boendelandsbygd, fritidsboende, utvecklingsprogram, Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp, Temagruppen för landsbygdsboende.	
REFERAT			
<p>Temagruppen för landsbygdsboende som Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp tillsatt har utarbetat ett utvecklingsprogram för landsbygdsboende Boendelandsbygd 2007 - 2010. Denna publication är ett sammandrag av programmet.</p> <p>Boendelandsbygd är ett begrepp, som beskriver förhållandet som dagens invånare på landsbygden har till sin boningsort; landsbygdens betydelse förenas framför allt med boende där. Över hälften av finländarna anser att boende på landsbygden är ett möjligt och till och med ett önskvärt alternativ, men endast en liten del av dem som drömmer om att flytta till landet förverkligar sina planer. Samtidigt behöver de flesta landsbygdskommuner nya invånare. Syftet med detta program är att sänka hindren för boendet på landet och främja flyttande dit, inklusive deltidsboende.</p> <p>I programmets kapitel 1-2 ges en bakgrund till nuläget på boendelandsbygden. Med stöd av de senaste undersökningarna redogörs för vem som flyttar till landet, av vilka skäl och vart. Ytterligare framläggs utvecklingen av deltidsboende, ändringen i servicen på landsbygden och nya inkomstkällor. Bland annat brist på lämpliga bostäder, planläggningsproblem, oanvända byggnader, ombyggnad av fritidsbostäder till fasta bostäder, brist på rådgivning, nedläggning av byskolor, utvecklad infrastruktur och ekologiska frågor ses som utmaningar för landsbygdsboende. I kapitel 3 visioneras om vad boendelandsbygden i bästa fall kan utvecklas till. Kapitel 4 är den viktigaste delen i programmet, där försöker man bemöta ovan nämnda utmaningar och framlägga 30 utvecklingsåtgärder med motiveringar. Avslutningsvis behandlas genomförandet av programmet och uppföljningen av genomförandet i kapitel 5.</p> <p>Tillsammans med sitt samarbetsnätverk genomför temagruppen åtgärderna. Vid genomförandet av programmet betonas ett tväradministrativt samarbete mellan olika sektoryrmyndigheter. Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp följer förverkligandet av målen och analyserar resultaten av programmet.</p> <p>Publikationen finns som pdf-fil på adressen www.maaseutuasuminen.fi.</p>			

JULKAISIJA		JULKAISUN NIMI
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä		Asuinmaaseutu 2007-2010 Maaseutuasumisen kehittämisohjelma
SARJA / N:O		ILMESTYMISAJANKOHTA
2a/2007		Helmikuu 2007
ISSN	ISBN (nid.) ISBN (pdf)	KOKONAISSIVUMÄÄRÄ
1238-6464	ISBN 978-952-491-188-7 ISBN 978-952-491-189-4 (pdf)	32
TEKIJÄT		AVAINSANAT
Maaseutuasumisen teemaryhmä		Maaseutuasuminen, maallemuutto, asuinmaaseutu, vapaa-ajan asuminen, kehittämisohjelma, maaseudun kehittäminen, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Maaseutuasumisen teemaryhmä
JULKAISUN KUVAUS		
<p>Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän asettama Maaseutuasumisen teemaryhmä on laatinut maaseutuasumisen kehittämisohjelman Asuinmaaseutu 2007 - 2010. Tämä julkaisu on ohjelman tiivistelmä.</p> <p>Asuinmaaseutu on käsite, joka kuvaa tämän päivän maaseudun asukkaiden suhdetta asuinpaikkaansa; maaseudun merkitys liittyy ennen muuta siellä asumiseen. Yli puolet suomalaisista pitää maaseudulla asumista mahdollisena ja jopa toivottavana vaihtoehtona, mutta vain pieni osa maallemuutosta haaveilevista toteuttaa aikeensa. Samanaikaisesti useimmat maaseutukunnat kaipaavat uusia asukkaita. Tämän ohjelman tavoitteena on maalla asumisen esteiden vähentäminen ja maallemuuton edistäminen, osa-aika-asuminen mukaan luettuna.</p> <p>Ohjelman luvuissa 1-2 taustoitetaan asuinmaaseudun tämän hetkistä tilannetta. Viimeaikaisten tutkimusten pohjalta kerrotaan, ketkä maalle muuttavat, miksi ja mihin. Lisäksi esitellään osa-aika-asumisen kehitystä, maaseudun palvelujen muutosta ja uusia toimeentulon lähteitä. Maaseutu-asumisen haasteina nähdään mm. pula sopivista asunnoista, kaavoitusongelmat, käyttämättömät rakennukset, vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi, neuvonnan puute, kyläkoulujen lakkauttaminen, infrastruktuurin kehittämättömyys ja ekologiset kysymykset. Luvussa 3 visioidaan, minkälaiseksi asuinmaaseutu parhaimmillaan voi kehittyä. Luku 4 on ohjelman keskeisin osa, siinä pyritään vastaamaan em. haasteisiin ja esitetään 30 kehittämistoimenpidettä perusteluineen. Lopuksi käsitellään ohjelman toteuttamista ja toteutumisen seuranta luvussa 5.</p> <p>Teemaryhmä yhdessä yhteistyöverkostonsa kanssa toteuttaa toimenpiteet. Ohjelman toteutuksessa korostuu poikkihallinnollinen yhteistyö eri sektoriviranomaisten välillä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmässä seurataan tavoitteiden toteutumista ja analysoidaan ohjelman tuloksia.</p> <p>Julkaisu löytyy pdf-tiedostona osoitteesta www.maaseutuasuminen.fi.</p>		

PUBLISHER		NAME OF PUBLICATION	
Rural Policy Committee (YTR)		Residential Rural Areas 2007–2010 Rural Housing Development Programme	
SERIES / NO		PUBLICATION DATE	
2a/2007		February 2007	
ISSN	ISBN (BOOK) ISBN (PDF)	TOTAL PAGES	
1238-6464	ISBN 978-952-491-188-7 ISBN 978-952-491-189-4 (pdf)	32	
AUTHORS		KEYWORDS	
Theme Group on Rural Housing		Rural housing, counter-urbanisation, rural residential areas, leisure dwelling, development programme, Rural Policy Committee, Theme Group on Rural Housing	
DESCRIPTION OF PUBLICATION			
<p>Appointed by the Rural Policy Committee, the Theme Group on Rural Housing has prepared a rural housing development programme called Residential Rural Areas 2007 – 2010. This publication is a summary of the programme.</p> <p>Residential rural area is a concept describing the relation of current rural residents with their place of residence; the significance of rural areas is above all connected with living there. More than half of Finns consider living in a rural area a possible and even a desirable alternative. However, only a small part of those dreaming about counter-urbanisation actually move to the countryside. At the same time, most rural municipalities long for new residents. The aim of this programme is to reduce the impediments to living in rural areas and to promote counter-urbanisation, also part-time habitation.</p> <p>Chapters 1–2 of the programme offer background information regarding the current situation with residential rural areas. Based on current research, we tell who move to the rural areas, exactly where they move and why. Furthermore, we outline the development of part-time habitation, the change in services in the rural areas and new sources of income. The challenges with living in rural areas are, for example, lack of proper housing, problems in land use planning, vacant buildings, changing of leisure dwellings into permanent ones, lack of counselling, closing down of village schools, undeveloped infrastructure and ecological questions. Chapter 3 offers visions of what the residential rural areas could become at best. Chapter 4 is the most essential part of the programme: it strives to offer solutions to the above-mentioned challenges by presenting 30 development actions and their argumentation. Finally, Chapter 5 deals with realising the programme and monitoring of the realisation process.</p> <p>The Theme Group and its cooperation network will realise the actions together. Realisation of the programme stresses cross-administrative cooperation between authorities of various sectors. The Rural Policy Committee will monitor reaching of the objectives and analyse the results of the programme.</p> <p>The publication can be viewed in PDF format at www.maaseutuusuminen.fi.</p>			

Förord

Boendelandsbygd 2007-2010 är i sin ordning och i landsbygdspolitikens historia det första programmet som inriktar sig på att främja flyttning till landet och landsbygdsboende. Programmet täcker de landsbygdspolitiska luckor som olika förvaltningsområdets utveckling eller sektorpolitikernas arbete inte täcker.

Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) tillsatte Temagruppen för landsbygdsboende på hösten 2005. Temagruppens ordförande är generalsekreteraren för Byaverksamhet i Finland rf Risto Matti Niemi, sekreterare är projektchef Mia Saloranta från Finlands Hembygdsförbund och projektchef är Kaija Roiha från Åbo universitets fortbildningscentral. Temagruppens sammansättning är följande: kommundirektören Sten Frondén, Liljendals kommun; specialexperten Eero Hiltunen, Finlands Kommunförbund; överarkitekten Anne Jarva, miljöministeriet; styrelseordförande Heikki Kukkonen, Finlands Hembygdsförbund; generalsekreteraren Jorma Leppänen; Skärgårdsdelegationen/inrikesministeriet; ekohusexperten Pekka Leppänen; agronomen Marita Mattila, Södra Savolax landskapsstyrelse; verksamhetsledaren Juhani Nenonen, Finlands Egnahemsförbund rf; verksamhetsledaren Pirjo Oikarinen, Oulujärvi LEADER ry; utvecklingschefen Tuomas Perheentupa, Byaverksamhet i Finland rf; överarkitekten Raija Seppänen, jord- och skogsbruksministeriet; överarkitekten Pertti Vesanto, Statens bostadsfond och som expertmedlem utvecklingschefen Seppo Aho, Lapplands universitet.

Alla medlemmar i temagruppen har osjälviskt och aktivt deltagit i att skriva bastexterna för programmet och finslipat det utifrån det egna expertområdet. Temagruppens sekreterare Mia Saloranta har redigerat programmet. Parallellt med beredningen av utvecklingsprogrammet har en förhandlingsrunda genomförts i landskapen. I dessa förhandlingar har regionala aktörers och temagrupperns uppfattningar om landsbygdsboende sammanjämkats. Samtidigt har en arbetsgrupp bildats i varje landskap som motpart till den riksomfattande temagruppen.

Slutresultatet är ett fungerande och enhälligt godkänt program, vars genomförande tar landsbygdens invånare åtminstone lite närmare målet.

På gården Tilpruukkis bastuveranda i Kalanti en varm lillajul år 2006

Risto Matti Niemi
Ordförande för Temagruppen för landsbygdsboende.

Denna publikation är ett sammandrag av programmet *Boendelandsbygd 2007-2010*. Programmet i sin helhet finns till påseende som pdf-fil under adressen www.maaseutuasuminen.fi

Innehåll

Förord

1. Inledning	1
2. Synpunkter på landsbygdsboende	2
2.1 Befolkningsutveckling	2
2.2 Landsbygden är en eftertraktad boendemiljö	2
2.3 Landsbygdens service i omvandling	3
2.4 Möjligheter till arbete och utkomst på landsbygden	3
2.5 Utmaningar för landsbygdsboende och flyttning till landet	3
3. Boendelandsbygdens framtid	7
4. Åtgärder för främjande av landsbygdsboende och inflyttning till landsbygden	9
4.1 Planläggning av landsbygden och restaurering av bymiljöer.....	9
4.2 Olika boendeformer och byggsätt.....	14
4.3 Landsbygdens infrastrukturfrågor.....	16
4.4 Bostadsfinansiering och boendestöd ur landsbygdens synvinkel	21
4.5 Byskolor	23
4.6 Marknadsföring av landsbygdsboende och kommunikation	25
5. Genomförande och uppföljning av programmet	27
Källor och bakgrundsmaterial	28

1. Inledning

Boendelandsbygden är ett begrepp, vilket beskriver förhållandet som dagens invånare på landsbygden har till sin boningsort; landsbygdens värde förenas framför allt med boendet där.

Enligt undersökningar anser över hälften av finländarna att boende på landsbygden är ett möjligt och till och med önskvärt alternativ, men endast en liten del av dem som drömmer om att flytta till landet förverkligar sina planer. Samtidigt behöver de flesta landsbygdskommuner nya invånare. Många utmaningar och frågor som bör lösas, förknippas alltså med landsbygdsboende och flyttning till landet. Syftet med Temagruppen för landsbygdsboende och programmet *Boendelandsbygd 2007-2010* är att sänka hindren för boende på landet och främja flyttande till landet.

När mål och metoder för att utveckla boendelandsbygden övervägs, skall landsbygdens mångfald beaktas. Utvecklingsbehoven som till exempel på landsbygd i närheten av städer, kärnlandsbygd och glestbebyggd landsbygd avviker från varandra. När problem löses framkommer det frågor över hela skalan om fenomenen i samhället. I det här programmet är det emellertid ändamålsenligt att avgränsa ämnet, bland annat utgående från vilka frågor som redan behandlas i andra riksomfattande tema- och arbetsgrupper.

Boendelandsbygd 2007-2010 är en landsomfattande verksamhetsplan för Temagruppen för landsbygdsboende. En del av åtgärderna i programmet genomförs som temagruppens eget arbete, men främst vill man att organisationerna bakom temagruppens medlemmar förbinder sig till att arbeta vidare med sakerna. Det är önskvärt att programmet används så att det tillämpas även på regional och lokal nivå. En del av åtgärderna har skrivits in med tanke på detta. Ytterligare vill man med programmet lyfta fram sådana frågor, som sannolikt inte löses under de närmaste åren och av temagruppen, men som är betydelsefulla för landsbygdsboende och som borde diskuteras i olika förvaltningsområden och i offentligheten.

Temagruppen för landsbygdsboendets uppgift är att förena utvecklingsåtgärder för landsbygdsboende från olika förvaltningsområden. Gruppen tar ställning till och föreslår, låter göra utredningar, ordnar seminarier och informationsmöten, samt deltar i den offentliga diskussionen ur en synvinkel som stöder landsbygdsboende. Temagruppens regionala verksamhet verkställs genom landskapens arbetsgrupper. Nätverket upprätthålls genom samarbete med projektet Prima liv på landet som YTR finansierar.

2. Synpunkter på landsbygdsboende

2.1 Befolkningsutveckling

Både den naturliga befolkningsutvecklingen och flyttningsrörelsen stöder en utveckling i samma riktning: befolkningstillväxten är starkast i kommunerna runt tillväxtcentra och ålderstrukturen är snedvriden på kärnlandsbygden och glestbebyggda landsbygdsområden, där befolkningen är klart mera åldringsdominerad än i städerna och på landsbygd i närheten av städer. I kärnlandsbygd och glest bebyggd landsbygd är andelen befolkning i arbetsför ålder märkbart mindre än motsvarande andel i det övriga landet, männens andel av befolkningen är större än kvinnornas och könsstrukturen snedvrids fortsättningsvis. På landsbygden i närheten av städer är situationen vad gäller befolkningsutveckling och -struktur betydligt ljusare.

I Finland sker största delen av flytten mellan stadslika kommuner, men tillväxten av dessa flyttströmmar har stannat upp samtidigt som flyttningen från landet till städerna har minskat. På motsvarande sätt har flyttningen från stadslika kommuner till landsbygdslika kommuner ökat stadigt.

2.2 Landsbygden är en eftertraktad boendemiljö

Det är oftast unga familjer eller människor som håller på att sluta i arbetslivet som flyttar till landet. En betydande del av dem som kommer till landsbygden är återflyttare som styr kosan mot hembygden. De som flyttar till landet är ändå en mycket heterogen grupp dit också människor i olika åldrar som bor ensamma hör. Från städerna flyttar man gärna till en närbelägen landsbygd varifrån man kan fortsätta att arbeta i staden. Det är mera sällan man flyttar till en mera avlägsen landsbygd.

Det är framför allt kvaliteten i boendet och livskvalitén som lockar finländare till landsbygden. Trivsamt, säkerhet, den egna ron och friheten till egna val framhålls i alla undersökningar som landsbygdens bästa sidor. Även många slags intressen, som kräver mycket utrymme och småföretagarverksamhet som kräver produktionsutrymme, är möjliga på den egna tomten på landet. Särskilt för unga barnfamiljer betyder en lugn miljö mera än bra serviceutrustning eller möjligheter till fritidssysselsättning. Boendemiljöns betydelse och livets sociala kvalitet blir allt viktigare med invånarnas tilltagande ålder och erfarenheter.

Deltidsinvånarna skall även beaktas som invånare på landsbygden. Deltidsboendet har flera potentiella effekter på landsbygdens livskraft; som hänför sig till ekonomi, service och infrastruktur, andligt och socialt kapital samt den allmänna atmosfären. Deltidsboendet har setts som en viktig styrka för landsbygden och en resurs särskilt på kärnlandsbygden och glestbebyggd landsbygd.

2.3 Landsbygdens service i omvandling

I och med den senaste utvecklingen inom landsbygdskommuner är risken att mängden basservice, dess kvalitet och tillgänglighet som kommunerna erbjuder blir sämre. Kommun- och servicestrukturreformen har erbjudits som en lösning till kommunernas problem. Sannolikt leder reformen till att servicesystemen samlas till större enheter. NärserVICEN – till exempel närskolornas – framtid är hotad, då alla förmåner och nackdelar i allmänhet inte beaktas när beslut om servicenät fattas, utan man använder mycket kortsynta ekonomiska kalkyler.

Det finns redan tecken på att den tredje sektorn tar allt mer ansvar för tryggheten av välfärdstjänsterna. Det behövs ett nytt verksamhets sätt som bygger på nätverk och ett jämstarkt kompanjonskap, såväl mellan kommuner och den övriga offentliga sektorn som mellan företagsverksamhet och den tredje sektorns aktörer. Basservicen kan tryggas genom ett övergripande samarbete, avtalsenlighet, genom att skapa lokala serviceföretag, andelslag och mångservicecentraler, samt fördomsfritt utveckla nya serviceformer. Olika kombinerade tjänster, rörliga tjänster och en delvis elektrifiering av tjänster samt därtill hörande bredbandsnät, kan åtminstone delvis ersätta landsbygdens traditionella servicenätverk som håller på att glesna.

2.4 Möjligheter till arbete och utkomst på landsbygden

Utbredningen av effektiva teleförcbindelser på landsbygden skapar förutsättningar för e-arbete, vars möjligheter vid sidan om distansarbetet är bland annat olika former av småföretagande och sysselsättning av sig själv samt telefonservicecentraler och kontaktcentraler. Även nya typer av frivilliga sysselsättningsformer möjliggör en utkomst på landsbygden. Man kan erbjuda sitt kunnande till flera arbetsgivare. Exempelvis så köper kommuner tjänster av privata företag eller yrkesutövare. Även andelslag eller föreningar kan fungera som tjänsteproducenter. Landsbygdsavtal, med hjälp av vilket dolda arbeten på landsbygden samlas till helheter och som räcker till förvärvskälla, har föreslagits som en slags lösning.

De intressantaste möjligheterna för utvecklingen av sysselsättningen på landsbygden är stödjandet av distansarbete, främjande av tjänster för byggverksamhet, stödjande av åldringars boende hemma, vårdföretagande, sommarinvånarens ökade efterfrågan på tjänster, nya mångföretagarkoncept samt förening av resurser i splittrade småföretag.

I dagens läge är arbete i stad ändå den viktigaste möjliggöraren för boendet på landet. Till städerna reser man allt längre bort ifrån för arbetets skull – det pendlingavstånd som anses lämpligt eller acceptabelt håller på att växa.

2.5 Utmaningar för landsbygdsboende och flyttning till landet

Flyttning från städer till landet kan vara en arbetsam process, såväl med tanke på praktiska saker som andligt och socialt. Den som flyttar till landet skall förbereda sig på många slags förändringar i livet. Invånarna i byn kan göra det lättare för de nya invånarna att

känna sig hemmastadda. Det är viktigt att de nya invånarna inte känner sig utomstående i bygemenskapen.

Det skulle finnas en stor efterfrågan på gamla byggnader på landsbygden, även på sådana som är i dåligt skick, både för permanent boende och fritidsboende. Ändå bjuds sådana sällan ut, trots att det finns otaliga byggnader som står tomma på landsbygden. Tomma byggnader ägs ofta av dödsbon som inte vill sälja dem.

Utanför tätorterna råder det ställvis brist på byggplatser som motsvarar flyttarnas önskemål och som samtidigt skulle placera sig vettigt i samhällsstrukturen. En orsak kan vara markägarnas ovilja att sälja sin mark. Tomtbristen i byarna kan också bero på kommunernas planläggnings- och markanskaffningspolitik; man vill koncentrera byggplatserna till centraltätorterna.

Att bygga ett hus på landsbygden kan av många orsaker vara ett arbetsamt projekt. Ett allmänt problem är en utspridd tillgänglighet av tjänster för byggande och rådgivning. Det är ofta svårt att få tag på yrkeskunniga byggare.

Att hyra en bostad, kunde vara en beaktansvärd möjlighet när man vill pröva på att bo på landet utan att genast fatta slutligt beslut om boende och byggande av eget hus. Problemet är att det finns väldigt lite hus och bostäder att hyra på landsbygden.

Utvecklingen av markanvändningsplaneringen intar en nyckelställning, då man vill öka byggande på landsbygden. Planeringen av markanvändningen skapar möjligheter att sammanjämka invånarnas önskemål och samhällets krav, samt minska på friktionen som förknippas med tillståndsförfaranden. Särskilt generalplanen lämpar sig för planering av markanvändning på landsbygden. Styrningen av landsbygdsbyggandet bör klarläggas: möjligheterna att använda befintliga planerings- och styrmeter skall undersökas, innehållet i dem utvecklas och behovet av nya förfaringsätt utredas. Knappa planläggningsresurser är ett av problemen vid styrning av planläggning och byggande på landsbygden. Markägare och övriga bybor skall uppmuntras till att inleda en frivillig planering och delta i den.

Den största delen av flyttningen till landet riktar sig till kommuner som omger tillväxtcentra. En snabb befolkningstillväxt är en utmaning för planeringen av markanvändningen i utvecklingskommunerna, tillståndspolitiken och för ordnandet av servicen. En måttfull tillväxt och dess kontroll är målet i många utvecklingskommuner.

Stränderna är viktiga faktorer som ökar dragningskraften för landsbygdsboende. Ett okontrollerat byggande av stränder kan emellertid påverka både kommunens ekonomi, miljöns trivsamt och miljövärden ogynnsamt. Utöver byggplatser för fritidsboende vill man placera allt fler permanenta bostäder och turisttjänster på stränderna. Nya former för strandbyggande samt fritidsboende och permanent boende bör fås fram som nya typer av modeller för tätt byggande.

Olika praxis har uppstått när fritidsbostäder har byggts om till permanenta bostäder beroende på kommun och ofta har man upplevt att detta är mycket svårt. Problempunkter har varit bland annat planläggningsfrågor, miljökonsekvenser, ordnandet av kommunal service och tekniska krav som ställs på bostadshus, samt tomtstorlek.

En fungerande infrastruktur är mycket viktig när man bedömer glesbygdsområdets beboelighet och dragningskraft. Utmaningarna är bland annat tillgång på högklassigt hushållsvatten och fastigheternas behandling av avloppsvatten, täckande vägtrafiknät, vägunderhåll, trafiksäkerhet och kollektivtrafikens tillräcklighet. Både tillräckliga resurser och nya sätt att verka samt ett intensivt samarbete mellan invånarna och kommunen, behövs för att lösa problemen.

Nära samman med boendet hör även hejdandet av klimatförändringen och att förbereda sig på följder av denna, t.ex. att stimulera lokalekonomin på landsbygden minskar invånarnas behov att skaffa service och arbetsmöjligheter längre bort ifrån, vilket för sin del minskar utsläpp från trafiken. Det är viktigt att förbättra energieffektiviteten i byggnader och minimera användningen av icke förnybara energikällor, bl.a. vid uppvärmning.

3. Boendelandsbygdens framtid

När utvecklingen styrs i en riktning som är positiv för boendelandsbygd, börjar befolkningen på landsbygden öka i en jämn takt, näringarna blir mångsidigare, användningen av inhemsk förnybar energi ökar, nya typer av servicesystem möjliggör närservice för byarnas invånare, vägnätet och annan infrastruktur hålls i gott skick och kollektivtrafiken står till förfogande för rimligt pris. Växelverkan mellan landsbygden och städerna ökar och får nya former vilket för sin del förbättrar landsbygdens livskraft.

För att öka boendelandsbygdens dragningskraft

• arbetar landsbygdens invånare aktivt

På framtidens landsbygd har gamla, nya och deltidsinvånare en bra växelverkan sinsemellan; de ser efter varandra, sin omgivning och sitt landskap bättre än förut, deltar i planeringen av markanvändningen, slår vakt om kulturtraditionen och är villiga att tillsammans utveckla sina bostadsområden så att de motsvarar invånarnas önskemål och behov.

• satsar kommunerna på sin landsbygd

Stränder och byar planeras i samarbete med invånarna på så vis, att ny bosättning på landsbygden och en ändamålsenlig etablering av näringsstruktur och bevaring av kulturmiljöns värden säkerställs. Man frågar även byborna vid planeringen av kommunens servicestruktur. I kommunerna förstår man fritidsboendets stora betydelse för en livskraftig landsbygd och satsar på dess utveckling.

• värdesätter beslutsfattarna landsbygden

Både beslutsfattare och medborgare förstår landsbygdens betydelse som en bra boendemiljö och satsar samhällets resurser på att upprätthålla och utveckla den. Landsbygdens värdesättning i dess helhet växer.

UTO HANDEL

posti

postilahti

postilahti

4. Åtgärder för främjande av landsbygdsboende och inflyttning till landsbygden

4.1 Planläggning av landsbygden och restaurering av bymiljöer

Utveckling av planläggning och planering av byar

I allmänhet är planläggningen av byarna knapp, och kommunerna har inte tillräckligt med resurser för det. Utan planer är det ofta svårt att få bygglov. På oplanerade områden sker byggandet i byarna slumpmässigt och kan, då byarna blir tätare bebyggda, leda till en dålig utveckling för alla parter. Genom att bättre anpassa planläggningsförfarande och -innehåll till landsbygdsförhållandena kan man förbättra byarnas infrastruktur och förutsättningarna för nybyggande.

Delgeneralplan är en bra planform vid planering av byggande i byar med tätande bebyggelse. Enligt den gällande markanvändnings- och bygglagen (MarkBL) kan på basis av en (del)generalplan med rättsverkningar beviljas bygglov för byggplatser med högst två bostäder, men endast på sådana by- eller landsbygdsområden där det inte finns ett stort behov av byggande. Byggandet på stränder kan styras med en generalplan för strandområden, vilken kan användas som grund för beviljande av bygglov, eller med en stranddetaljplan.

Förfaringsättet för uppgörande av en stranddetaljplan skiljer sig från planläggning av "torr mark" på så sätt, att utöver kommunen kan även markägaren låta göra planen. Då svarar markägaren för kostnaderna.

1 **Åtgärd**
För att förenkla bygglovsförfarandet gällande byar och andra landsbygdsområden, utvidgas möjligheten att bevilja bygglov direkt på basis av en generalplan. Det kräver en liten ändring av lagen (137 § i MarkBL). (MM, JSM, Finlands Kommunförbund)

2 **Åtgärd**
Möjligheten att göra delgeneralplaner för byar på markägarens initiativ utreds. (MM, JSM, Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp YTR)

Förhållandet mellan byplanering och planläggning behöver förtydligas. Planeringen av livsmiljön utgående från invånarnas behov och kartläggningen av lämpliga byggplatser sker rätt ofta i samband med den övriga byplaneringen, men dessa planer har inte bindande och rättsliga verkningar på samma sätt som en riktig plan. Arbetet som invånarna

gör kunde i högre grad än nu utnyttjas som grundmaterial för planläggning, t.ex. vid utredningar. Det skulle spara kommunens resurser, fastän det alltid även behövs sakkunniga för att göra planer och utredningar. Att invånare och markägare deltar i planläggningsprocessen ända från början, minskar märkbart antalet besvär och främjar förverkligandet av planen. Kommuner, byar och markägare borde uppmuntras till ett allt intensivare samarbete kring planläggningen och förverkligandet av planerna.

3

Åtgärd

Temagruppen sammanställer anvisningar för hur en invånarnära byplan kan göras, för att den ska kunna utnyttjas på flera olika sätt vid planläggningen eller t.ex. som hjälp vid vård av kulturmiljön. Utgående från anvisningarna ordnas rådgivning för byaaktörerna. Kommunerna uppmuntras att utnyttja byplanerna och invånarnas lokalkännedom vid planläggningen. (MM, JSM, Byaverksamhet i Finland rf, Finlands Hembygdsförbund, Finlands Kommunförbund, Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp YTR/Temagruppen för landsbygdsboende)

Utveckling av planläggningen av stränder

På landsbygden "slösar" den nuvarande general- och detaljplanspraxisen med strandlinjen och vattendragen. Verkliga bosättningscentrum vid stränder uppstår inte ens med detaljplaner. Strandrättstomter på s.k. torr mark, vilka berättigar till användning av stranden, planläggs knappt alls. Det är svårt att få ytterligare boväningsyta till byggda strandfastigheter, t.ex. för sidobostäder.

4

Åtgärd

Med gemensam finansiering från flera olika håll genomförs pilotprojekt kring en ny slags strandplanläggning som också innefattar tomter med strandrätt. (MM, intresserade kommuner, Skärgårdsdelegationen)

Att dela rätten att bygga på stränder jämnt enligt den s.k. stamlägenhetsprincipen, är ett administrativt förfarande som på många ställen lett till ett dåligt planeringsresultat. Förfarandet motiveras med att då markägarnas byggmöjligheter tryggas och jämlikheten beaktas med användning av stamlägenhetsprincipen, så kan man genom att överföra byggrätterna också se till att det strandområde som är avsett att vara fritt även bevaras obebyggt. Grunden för granskningen är en 50 år gammal fastighetsindelning, vilket ofta upplevs orättvist. Dessutom tillämpas principen på olika sätt på olika håll i landet.

5

Åtgärd

En utredning startas om tillämpningen av stamlägenhetsprincipen på olika håll i landet, dess fördelar och nackdelar samt utvecklingsbehov. (MM, JSM, de regionala miljöcentralerna, Finlands Kommunförbund, Lantmäteriverket)

Höjning av kommunernas planläggningsberedskap

I planering av markanvändning och byggande på landsbygden ingår specialfrågor som få planerare är insatta i. Grundutbildningen för t.ex. arkitekter och fastighetsingenjörer innehåller i allmänhet inte undervisning i förutsättningarna för verksamhet på landsbygden eller planering för landsbygden.

6

Åtgärd

Grund- och tilläggsutbildningen för planerare ges fler studier i planering av markanvändning, planläggning, infrastruktur, byggande och energiekonomi ur landsbygdens perspektiv. (Finlands Kommunförbund, UVM, högskolor, universitet, yrkeshögskolor och Forsknings- och utbildningscentralen för samhällsplanering YTK)

Kommunernas tomtutbud motsvarar inte alltid efterfrågan; bostadstomterna som planläggs är för små eller belägna på sådana ställen att de inte motsvarar inflyttarnas önskemål. Planläggningen koncentreras till bosättningscentrum, även om inflyttarna ofta vill bygga sitt hus i landsbygdsbyarna. Vilka förväntningar eventuella inflyttare har, borde via en utredning kartläggas så att planläggningen och tomtutbudet kunde styras att motsvara den faktiska efterfrågan.

7

Åtgärd

Man gör en uppdaterbar barometer som ger aktuell information om inflyttarnas önskemål och val. Barometern görs som pilot i ett landskap och resultaten tillkännages bl.a. på webbplatsen maallemuutto.info. (Södra Savolax landskapsförbund, Temagruppen för landsbygdsboende)

Tydligare förfarande vid ändring av användningsändamålet för fritidsbostäder

Det är skäl att främja ändrandet av fritidsbostäder, så de lämpar sig för stadigvarande boende på orter där stadigvarande boende stöder bibehållandet av byarnas livskraft eller annars är motiverat med tanke på kommunstrukturen. Sådana platser är t.ex. semesterboendeområden som stöder sig på befintliga service-, trafik- och tekniktätverk.

Hur man förhåller sig till ändring av användningsändamålet varierar i olika kommuner, och ibland är man osäker på förfarandet. Det beror delvis på att det saknas uppgifter om hur och vad en ändring av användningsändamålet verkligen påverkar ur kommunens och miljöns synpunkt. Skärgårdsdelegationens rapport från 2000 om utveckling av det stadigvarande boendet på strandområden kastar för sin del ljus över frågan. Situationen kommer ytterligare att förtydligas av den forskningsrapport som kommer att färdigställas vid miljöministeriet i början av 2007 och som gäller verkningarna av stadigvarande bosättning längs stränderna, särskilt ur kommunekonomins synvinkel. Många kommuner har redan erfarenhet från ändringar av användningsändamålet, och de kan man dra lärdom av.

8

Åtgärd

Befintligt utredningsmaterial om ändringar av användningsändamålet för fritidsbostäder sammanställs. Vid behov görs tilläggsutredningar av det ändrade användningsändamålets verkningar under olika förhållanden. Utgående från resultaten fastställs minimivillkor genom vilka det ska vara möjligt att ändra en fritidsbostad till en stadigvarande bostad, så att kommunerna får ett bra förfaringsätt och en jämlik praxis. I samarbete med Skärgårdsdelegationen låter temagruppen göra en guide på temat. Guiden riktas till kommuner och ägare till fritidsbostäder. Olika parter ska informeras om guiden. Vid behov görs också en guide om hur en fritidsbostad renoveras till stadigvarande bostad enligt författningar och så energiekonomiskt som möjligt. (MM, JSM, Finlands Kommunförbund, Skärgårdsdelegationen, Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp YTR/Temagruppen för landsbygdsboende)

Främjande av ibruktagande av bra byggplatser och tomter

När en markägare säljer eller tar i bruk en av sina planlagda tomter, börjar även resten av de osålda och oanvända tomterna omfattas av fastighetsskatten. För att undvika "extra" fastighetsskatt kan markägaren låta bli att sälja en enda tomt eller sälja alla på en gång. Det har konstaterats försvåra möjligheten att få ta i bruk planlagda tomter.

9

Åtgärd

Man utreder möjligheten att ändra beskattningspraxis på så sätt, att då markägaren säljer eller uppför byggnader på planlagda tomter, så påförs fastighetsskatt endast de tomter som vid det tillfället säljs eller tas i bruk. (FM, Skattestyrelsen)

Jordbruks- och skogslägenheter har olika ställning när det gäller byggrätten vid generationsväxlingar. För jordbruk har, när det gäller förfarandet med planläggning och lov, etablerats en praxis som tillåter att det vid generationsväxling byggs en annan bostad/bostadsbyggnad vid gårdens driftscentrum. Samma praxis borde iaktas för skogslägenheter, då företagaren är bosatt på lägenheten.

10

Åtgärd

Vid generationsväxlingar på skogslägenheter borde samma planläggnings- och tillståndsprinciper tillämpas som på jordbruk, dvs. i anslutning till gårdens huvudbyggnad reserveras möjlighet till en andra bostadsbyggnad. (MM, JSM)

Restaurering av bymiljöer

En miljöns utseende, trivsamt och estetiska värden påverkar väsentligt människornas bild av byn och därmed byns attraktionskraft. Att byggnadsbeståndet och bymiljön tas väl om hand är viktigt för invånarna och gagnar de lokala näringarna, såsom turismen. Vanliga problem är t.ex. igenvuxna vyer, försvunna ängar och förfallna gamla planteringar och konstruktioner. Byarna kan få stöd för landskaps- och miljöprojekt samt för restaurering av byggnader och konstruktioner. Invånarna och andra lokala aktörer behöver sättas in i nödvändiga åtgärder och få råd om goda förfaringssätt och information om lämpliga finansieringskällor. För planering av miljövården behövs experthjälp.

11

Åtgärd

För byföreningar och aktionsgrupper ordnas en serie av regionala utbildningar eller seminarier som ska inspirera byarna till miljövård och sprida information om lämpliga restaurerings- och vårdåtgärder samt finansieringsmöjligheter. Restaurerings- och vårdåtgärderna inkluderas i byplanerna. (Landsbygdsnätverket, Finlands Hembygdsförbund, Byaverksamhet i Finland rf, Temagruppern för natur- och landskapstjänster, aktörer på landskapsnivå)

4.2 Olika boendeformer och byggsätt

Mer hyresobjekt som motsvarar efterfrågan.

Även på landsbygden måste det finnas alternativ till ägarbostäder. Det finns efterfrågan men inte utbud på trivsamma hyresbostäder i bymiljö. När det gäller att underlätta inflyttningen till landsbygden kan hyresbostäder i byar spela en viktig roll, eftersom de gör det möjligt att "pröva" att bo på landet utan tvång till ekonomiskt bindande. Även förmånliga arbetslokaler, t.ex. i ur bruk tagna produktions- och industribyggnader, är efterfrågade. Tröskeln för att hyra ut lokalerna till främmande kan vara hög, speciellt om ägaren bor långt därifrån och inte kan övervaka objektet. Att hyra ut till en byförening kan vara lättare och garantera att någon håller ett öga på fastigheten. Byföreningarna borde få information om denna verksamhetsmodell.

12

Åtgärd

Man söker fram finansieringsmöjligheter som ska hjälpa föreningarna, att få i sin besittning, renovera eller bygga hyreshus i byarna för att få nya invånare. Dessutom ges byföreningarna rådet att ta i bruk en "mellanhandsuthyrningsmodell", där byföreningen hyr bostaden eller lägenheten av ägaren och sedan hyr ut den i andra hand till nya användare. (Byaverksamhet i Finland rf, Finlands Hembygdsförbund, Statens bostadsfond, landsbygdsutvecklingsföreningar, Temagruppern för landsbygdsboende)

Marknadsföring av outnyttjade fastigheter

På landsbygden finns bostadsbyggnader som står tomma eller är underutnyttjade, ofta ägda av dödsbon. De är mycket efterfrågade köp- och hyresobjekt, men det är svårt att få sådana till salu eller för uthyrning. Det finns även efterfrågan på produktionslokaler.

De projekt som i landskapen ska främja inflyttningen, kartlägger tomma eller underutnyttjade bostäder, gårdar och företagslokaler. Kartläggningen görs i samarbete med byarna vid olika byaevenemang och med enkäter. Bostadsägarnas adresser köps från magistraten eller befolkningsregistercentralen och man närmar sig dem brevlades. Ägare söks också via tidningsannonser, kommunyheter och stugboendepost samt på olika mässor och lokala tillställningar. Obebodda byggnader kan också fås fram i samarbete med kommunen. Då ägaren till en obebodd byggnad nås, förhandlar man med ägaren om möjligheten att sälja eller hyra ut objektet.

13

Åtgärd

Byföreningarna uppmuntras att söka fram lokaler och byggnader som kan säljas eller hyras ut och som kan användas för boende eller som verkstäder eller som kan ändras att lämpa sig för sådana ändamål. Byggnader och tomter som kommer till försäljning eller uthyrning förmedlas till tillgängliga register. Målet är att också få alla lokala register länkade till den nationella portalen maalemuutto.info. (Byaverksamhet i Finland rf, Temagruppen för landsbygdsboende)

Ökning av alternativa boendemöjligheter

I städer och på detaljplaneområden är det i regel svårt att tillämpa olika alternativa boendeformer. Därför bör det finnas goda möjligheter till det på landsbygden, där de berikar landsbygdskulturen och i bästa fall fungerar som exempel på hur man kan leva i enlighet med principen om hållbar utveckling. Förutsättningarna för eko- och kollektivboende är något avvikande från de för normalboende. Man kan utgå från en förmånlig, större gammal byggnad eller husgrupp samt tillräckligt med mark runtom. En möjlighet är också nybyggande som smälter in i bymiljön.

Lösningar som avviker från byggandets huvudströmningar, kräver flexibilitet och fördomsfrihet av planläggning, byggkontroll och kommuner. När ett projekt lyckas, kan det ge kommunen positivt rykte och nya aktiva invånare.

Omfattande information om eko- och kollektivbyar har senast insamlats för över 10 år sedan. Uppdaterad information skulle vara till hjälp när nya byar planeras både för kommande invånare i byarna och för kommunerna. Att informera om erfarenheter kunde också skingra onödiga fördomar mot alternativa boendeformer.

14

Åtgärd

Uppgifter om eko- och kollektivbyar i Finland insamlas, både ur invånarnas och kommunernas synvinkel: genomföringsskeden, verksamhetsmodeller som konstaterats vara bra och problem. Bra verksamhetsmodeller skapas så att de kan utnyttjas i framtida projekt. Samtidigt uppdaterar man registret över eko- och kollektivbyar och söker en upprätthållare för det. (Föreningar inom branschen, till exempel Rural Studies-studerande)

Främjande av god byggpraxis

Vid främjande av god bygg- och renoveringspraxis är verkställda exempel viktiga, vare sig det är fråga om gamla arbetsmetoder som respekterar traditioner, energibesparande nya lösningar eller andra praxis som konstaterats vara bra. För att uppnå ett gott resultat, behövs fackmän inom branschen för att planera och genomföra byggandet om än kunden ofta har svårt att hitta dem.

Byggnadsvårdscentra är en fungerande modell för förmedling av information. I Finland fungerar cirka 15 byggnadsvårdscentra, som informerar om byggnaders traditioner, hållbara och ekologiska sätt att bygga och renovera. En del fungerar kommersiellt andra ideellt. Det finns 10 byggnadsvårdscentra, med någon annan grupp bakom än ett kommersiellt fungerande företag. Dessa finns i Södra och Västra Finland och största delen i kuststäder.

15

Åtgärd

Bildandet av nätverk och tillgängligheten av yrkesmän inom renovering samt planerare och verkställare främjas. Som informationsförmedlare fungerar bl.a. byggnadsvårdscentra. Dessas nätverk utvidgas till landsbygden, särskilt till Östra och Norra Finland och i tjänsterna beaktas landsbygdens behov effektivare än nu. Ett av byggnadsvårdcentran specialiserar sig på renovering av frontmannahus. (Landskapsmuseum, byggnadsvårdscentra)

16

Åtgärd

Alla aktionsgrupper erbjuds tillräckligt med stöd i form av information, så att de i sin region kan genomföra en energibesparande modellbyggnad som använder lokala förnybara energikällor. Denna modell kan vara ett nytt bostadshus eller ett som renoveras eller ett byhus. Det skulle vara möjligt att bekanta sig med objekten både under byggtiden och efter det. (Landsbygdens utvecklingsföreningar, Temagruppen för landsbygdsboende, Motiva, branschens forskningsanstalter)

Tjänster och icke-kommersiell rådgivning som hänför sig till byggverksamhet (t.ex. renoveringsmetoder, ekologiska material och energibesparande lösningar), bör koncentreras och lätt finnas till hands när nybörjare inleder ett renoverings- eller byggprojekt i det egna hemmet. Även Rakennustietokeskus har tillförlitliga handböcker bl.a. Pientalorakennuttajan opas som utkom 2006.

17

Åtgärd

Bra informationskällor om landsbygdsbyggande samlas på maallemuutto. infos webb-sidor där det är lätt att uppdatera listan. (Temagruppen för landsbygdsboende, Suomen Jobs and Society)

Priset på importenergi stiger på kort och på lång sikt. Utsläpp från användning av icke förnybara energikällor får växthusfenomenet att accelerera. Därför ligger energiförbrukning som i boendet utnyttjar inhemska, förnybara bränslen och bibränslen rätt i tiden. Att värma upp bruksvatten är det enklaste sättet att utnyttja solenergin. Vedeldning samt en tekniskt mera krävande användning av bibränslen passar för verkställning på landsbygden, glesbygden och på stora tomter. Befintliga energiunderstöd för småhus gäller endast gamla boningshus. Småhusägare kan beviljas bidrag för investeringar i anläggningar och anslutningsavgifter för fjärrvärme, när husets värmesystem förnyas på ett sätt som är i enlighet med förordning för minskad växthusgasutsläpp. Bidragsbeloppet är 10-15 % av förverkligade kostnaderna. Bidraget söks hos kommunen under angiven tid.

18

Åtgärd

Energibidrag för småhus utvecklas så att det gäller också nybyggande och kan ansökas fortlöpande. (MM, JSM, Statens bostadsfond ARA, HIM)

VTT:s undersökningar visar att behovet av uppvärmningsenergi i småhus kan minskas till hälften jämfört med normalt byggande med några enkla ändringar i planeringen och byggandet. Sådana ändringar är att värmeisolera dubbelt mera än minimum i byggbestämmelser, använda bästa fönster som finns på marknaden samt bygga huset dragfritt och utrusta det med ventilationsaggregat för inkommande och utgående luft med effektiv värmeåtervinning. Ändringarna höjer byggkostnaderna med 2-3 % jämfört med normalt byggande. Redan med nuvarande energipriser är merkostnaderna betalda på fem år genom att värmekostnaderna halveras.

Även en liten tilläggsinvestering är ofta en avgörande tröskelfråga när bygglösningar för huset väljs eller hus köps. Därför lönar det sig att ekonomiskt stöda ett energieffektivt byggande. Stödet ökar efterfrågan på energibesparande lösningar, vilket för sin del främjar produktutvecklingen inom branschen och sänker priser på produkter, varvid stödet med tiden blir onödigt.

19

Åtgärd

En permanent, fortlöpande ansökning föreskrivs som främjar byggande av boningshus och renovering, så att boningshusen uppfyller bestämda energieffektivitetskrav som är strängare än nuvarande. (MM, JSM, ARA, HIM)

4.3 Landsbygdens infrastrukturfrågor

Förbättra säkerheten för lätt trafik

I många byar vållar trafiksäkerheten bekymmer då trafikarrangemangen för lätt trafik är bristfälliga och barn och äldre blir tvungna att gå på körbanor. Planeringsnormer för lätttrafikleder skall utvecklas så att de betjänar olika ändamål och sätt att underhålla. I glesbygden skulle ofta smalare leder med enklare teknisk standard räcka än de som byggs i städerna. Byggkostnaderna för dessa skulle vara lägre och underhållet kunde skötas

med entreprenörernas materiel i byarna. Ytterligare skall byns struktur och övriga miljösynpunkter beaktas när leder byggs, t.ex. natur- och kulturlandskapsvärden. I en del vägdistrikt har dylika "lättare" leder redan byggts. Byföreningar kan vara initiativtagare och delta i byggandet av lättrafikleder i samarbete med vägdistriktet och kommunen.

20

Åtgärd

Förhandlingar med vägdistriktet inleds som påskyndar byggandet av "lättare" lättrafikleder med förmånligare underbyggnadskostnader som lämpar sig för landsbygden. (Vägförvaltningen, Temagruppen för landsbygdsboende, de regionala byasammanslutningarna, Byaverksamhet i Finland rf)

Utvecklande av vattenförsörjningen i glesbygden

Nya behov att utveckla vattenförsörjningen, har uppstått på landsbygden och det är invånarna som får betala kostnaderna, t.ex. förordningen om behandling hushållsvatten som gavs år 2003, förpliktar uppskattningsvis 200 000 – 250 000 fastigheter att effektivisera rengöringen av sina avfallsvatten under en övergångsperiod på tio år. De nödvändiga investeringarna är avsevärda, och ger upphov till svårigheter för mindre bemedlade hushåll. Statens bostadsfond har reserverat 3 miljoner euro till vattenförsörjningsbidrag för fastigheter år 2006. På grund av snäva inkomstgränsvillkor har dess efterfrågan emellertid varit liten och bidraget har inte nått fram till behövande.

21

Åtgärd

Större bidragsanslag som motsvarar det växande behovet, riktas till utveckling av fastigheters vattenförsörjning på landsbygden och anslaget villkor för inkomstgräns görs lindrigare. (JSM, regionala miljöcentraler, ARA)

Kostnader för vattenförsörjningsanläggningar täcks med avgifter som uppbärs av kunder. I vissa fall är emellertid statens stöd för vattenförsörjningsinvesteringar nödvändig, för att kostnaderna inte skulle bli orimliga. Med stöd av staten vill man att vatten och avloppsnätet omfattar särskilt permanent bosättning och näringsgrenar. Utbyggnaden av nät underlättar utvidgandet av dessa även till semesterbosättningsområden. Staten försöker rikta stödet till objekt med största möjliga verkan som gagnar flera människor, varför gemensamma lösningar prioriteras före stödande av enskilda fastigheter.

I glesbygdsområden är det möjligt att få stöd från den regionala miljöcentralen till byggande av vatten- och avloppsnät. Vanligtvis är alternativen att utvidga nätet i den kommunala anläggningen eller att bilda ett vattenandelslag.

22

Åtgärd

För moment som gäller bidrag för vattenförsörjningsåtgärder i samhällen, anvisas en extra finansiering för åren 2008-2013 för att de gemensamma vattenförsörjningslösningarna skall nå allt fler invånare på landsbygden. (JSM, regionala miljöcentraler)

PERUSTERVEYENIUOLTO
FINNIAAN

4.4 Bostadsfinansiering och boendestöd ur landsbygdens synvinkel

Från början av år 2005 trädde lagen om understöd för förbättrande av specialgruppers boendeförhållanden i kraft. Enligt statens budget för år 2006 kan understöd beviljas från medel i Statens bostadsfond (ARA) för sammanlagt 45 miljoner euro. Det nya understödssystemet är en del av stödsystemet för boende och dess mål är att förbättra boendeförhållanden för specialgrupper och göra de boendetjänster som erbjuds dem mångsidigare.

En sammanslutning som kan beviljas räntestödslån, kan få understöd för specialgrupper. Understödet kan t.ex. beviljas kommuner, samkommuner eller dessas aktiebolag och allmännyttiga samfund som utsetts av bostadsfond med vissa undantag. Största delen av det investeringsunderstöd som avsetts för att stöda specialgruppers bostadsbyggande, riktas till tillväxtcentra. Landsbygden lämnas i praktiken utanför detta understöd som till och med bidrar till avfolkning av landsbygden, eftersom den åldrande befolkningen på landsbygden och andra specialgrupper lättare flyttar hemifrån till servicehus i kommuncentra.

23

Åtgärd

Investeringsunderstödet för specialgrupper skall omfatta också små aktörer (lokala understödsorganisationer, byföreningar och aktörer i den tredje sektorn), som nödvändigtvis inte söker eller får finansiering med räntestödslån från Statens bostadsfond. (MM, ARA, STAKES)

Ett understöd behövs, som stöder den åldrande befolkningens och andra funktionshindrades möjligheter att bo i det egna hemmet så länge som möjligt. Samtidigt skulle det stöda ändringen av tyngdpunkten inom social- och hälsovårdens servicestruktur till öppenvård. Nuförtiden finns det hiss- och renoveringsunderstöd, som beviljas på sociala grunder för att förbättra boendeförhållanden hos åldringsbefolkningen. Dessa fristående stödformer bör ersättas med ett mera omfattande stöd. Hissunderstödet beviljas utan social behovsprövning.

24

Åtgärd

Som en mera omfattande stödform, som ersätter hissunderstödet och renoveringsunderstöd för förbättrande av boendeförhållanden för åldringar, tas levnadsloppsunderstöd i bruk som anvisas för byggnaders hinderlöshet, undanröjning av sanitära olägenheter, modernisering av utrustningsstandard samt förbättring av säkerhet. (MM, ARA)

4.5 Byskolor

Byskolor samlar elever från ett stort område, varför nedläggningen av skolan ofta är ett regionalt problem. Byskolor och små gymnasier nedläggs även i sådana kommuner, där elevantalet eventuellt kommer att öka under de kommande åren. Barnfamiljer som flyttar från städer till landet, anser ofta att bevaringen av närskolan är ett villkor för flytten. Man flyttar bort om skolan nedläggs. Byskolan har också en social och näringspolitisk betydelse, bl.a. som producent av service, varför nedläggning inte bör övervägas endast ur utbildningens och ekonomins synvinkel. Utvecklingen av skolor som mångservicecentraler stärker skolans roll och möjliggör mångsidigare tjänster för byborna.

Närhetens ekonomi skall alltid beaktas i beräkningar som skolnåtsbeslut baserar sig på. Gynnsamt växtunderlag och gott om livsrum bör skapas för alternativ, olika och genuint innovativa lösningar. Statsandelssystemet skall byggas på så vis, att kommunerna har både behov och förmåga att bevarar skolnätet och utveckla det till ett regionalt täckande nät. I dagens läge föreskriver lagen att elevens dagliga skolresa med väntetider får räcka högst 2,5 timmar. Inom dessa gränser blir skoldagen orimligt lång.

25

Åtgärd

I beräkningar om inbesparingar, som finns bakom beslut om upprätthållande och nedläggning av små skolor, skall alltid alla totalkostnader beaktas. Rapporterna skall vara lätta att tolka och öppet framlagda. Beslutsfattare och tjänstemän förpliktas att evaluera konsekvenserna. (Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund)

26

Åtgärd

Byskolegaranti tas i bruk som garanterar att byskolan lever vidare, då byns föreningar och invånare förbundit sig till att utveckla byn genom utvecklingsprojekt, t.ex. genom att skaffa nya invånare samt genom egen finansiering. (OPM, Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund, Suomen Lähikoulu ry)

När byskolan upphör med sin verksamhet uppstår ofta vilja att istället grunda en privatskola. Det är mycket svårt att få det tillstånd som behövs för att bilda en privatskola av Statsrådet, trots att sökande skulle uppfylla uppställda kriterier. I övriga länder i Norden finns ingen tillståndspraxis. När kommuner lägger ner sina byskolor, bör man istället förhålla sig positivt till att privata skolor grundas.

27

Åtgärd

Lov att grunda privata skolor underlättas, när ansökan uppfyller uppställda kriterier. (OPM, Utbildningsstyrelsen).

4.6 Marknadsföring av landsbygdsboende och kommunikation

Stadsbor som är intresserade av landsbygden som boendemiljö, är ofta oväntat omedvetna om vem de skall vända sig till och varifrån få mera information om förhållanden och boendemöjligheter på landsbygden. Landsbygden skall marknadsföras av alla sådana organisationer, till vilkas intressen landsbygdens livskraftighet och främjandet av flyttning till landet hör. Marknadsföringen skall basera sig på fakta, vara realistiska, men lockande.

Kommunerna intar en nyckelställning när de betjänar såväl nuvarande som framtida invånare. Att koncentrera ärenden som hör samman med boende i kommunen till samma plats och en personlig betjäning, gör det lättare för nya invånare att sköta sina ärenden. Klara och uppdaterade Internetsidor är mycket viktiga. Kommunerna bör försöka profilera sig och inrikta sin marknadsföring på de målgrupper som de valt ut, t.ex. företagare, pensionärer, barnfamiljer eller återflyttare.

Det riksomfattande projektet "Prima liv på landet" har marknadsfört landsbygdsboende och regionala "flyttning till landet"-projekt, bla. i tidningsartiklar, på flera mässor och andra evenemang. Temagrupper för landsbygdsboende och Prima liv på landet-projektets viktigaste informationskanal är maallemuutto.info-portalen, där också landskap presenterar möjligheter till landsbygdsboende.

28

Åtgärd

I evenemang som behandlar landsbygdsboende och flyttning till landet, uppmuntras och vägleds kommuner och byar till att marknadsföra sig själv effektivt, både för nuvarande och framtida invånare. Kommunerna uppmanas att satsa på en god betjäning för eventuella inflyttare, nya invånare och sakkunnig rådgivning. (projektet Prima liv på landet, Temagrupper för landsbygdsboende)

29

Åtgärd

Pressmaterial om landsbygdsboende redigeras och ges till lämpliga tidningar. Artiklar om flyttning till landet publiceras fortsättningsvis också i maallemuutto.info-portalen. (Byaverksamhet i Finland rf, projektet Prima liv på landet, Temagrupper för landsbygdsboende).

30

Åtgärd

Producering och visning av sådana dokumentärprogram som behandlar olika lyckade alternativ för landsbygdsboende, även kollektivt boende främjas. (Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp YTR, Temagrupper för landsbygdsboende)

5. Genomförande och uppföljning av programmet

Utvecklingsprogrammet för landsbygdsboende stöder målen i statsrådets landsbygdspolitiska specialprogram och helhetsprogram för att minska skillnader mellan utvecklingsförutsättningar i olika områden, få balans i flyttningsrörelsen och befolkningsstrukturen samt trygga servicestrukturen i hela landet. Programmet innehåller förslag till en bred landsbygdspolitik och likriktar lokalt, regionalt samt nationellt utvecklingsarbete. Till största delen strävar utvecklingsprogrammet för landsbygdsboende efter att påverka reformeringen av befintliga strukturer och omfördela medel. Det är fråga om nödvändiga ändringar eller nya arbetssätt för att stärka boendelandsbygden.

Programmet har godkänts i Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp. Förverkligandet är ett samarbete mellan flera aktörer. Temagruppen förhandlar med namngivna ansvarsgrupper om hur man i praktiken skall arbeta vidare på åtgärderna. I genomförandet av programmet betonas ett tväradministrativt samarbete mellan olika sektormyndigheter. Samtidigt ökas inverkan från förvaltningsområdets och olika intressentgruppers åtgärder på boendelandsbygden.

Temagruppen följer upp verkställandet av åtgärder med hjälp av nyckeltal och rapporterar därom två gånger om året. Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp behandlar framstegen i programmet och analyserar dess resultat.

Källor och bakgrundsmaterial

Aho, S. & Ilola, H. 2004. Maaseudun elinvoimaisuus. Publikationer från fakulteten för handelsvetenskap och turism vid Lapplands universitet.

Aho, S. & Ilola, H. 2004. Maaseutu suomalaisten asenteissa, toiveissa ja kokemuksissa. Publikationer från fakulteten för handelsvetenskap och turism vid Lapplands universitet.

EN LIVSKRAFTIG LANDSBYGD – vårt gemensamma ansvar. Landsbygdspolitiskt helhetsprogram 2005–2008. 2004. Publikation från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp 10/2004.

E-työ toimeksi. Förslag till statsrådets principbeslut från samarbetsgruppen för e-arbete. 2006. Arbetsförvaltningens publikation 326.

Helsingin Sanomat 6.8.2006

Katajamäki, H. 2005. Suuren maaseudun maa. <http://www.mmm.fi/ytr/Ajankohtaisia/2005/valtakunnantaso.pdf>

Kuisma, J. & Peltonen, T. 2002. Kyläsuunnittelun opas. Miten kehitämme ja kaavoitamme kyläämme 2000-luvulla.

Kulturprogram. Åtgärder för främjande av verksamhetsförutsättningar för kultur på landsbygden under åren 2005-2008. 2005. Publikation 2/2005 från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp.

Kytö, H. & Aatola, L. 2006. Muuttuva maaillemuuttaja. Konsumentforskningscentralen.

Kytö, H., Tuorila, H. & Leskinen, J. 2006. Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat. Konsumentforskningscentralen.

Laine, J. & Saari, M. 2005. Pientalojen energiankulutuksen vertailulaskelmia. VTT Rakennus- ja yhdyskuntateknikka, Forskningsrapport nr RTE627/05.

Leppänen, P. 2004. Säästävä pientalo. Rakennustieto Oy.

Lodenius, S., Mamiä, V., Vitakoski, P. & Peltola, A. (toim.) 2006. Kylän tuntijat. Asukaslähtöinen suunnittelu työkaluksi maaseutu ympäristöjen kaavoitukseen. Sammanfattande rapport över projektet Kylä-Kyllä! –kyläsuunnittelun ja MRL:n osallistumiskäytäntöjen yhdentäminen. Pirkanmaaseutu ry och Tampereen teknillinen yliopisto, institutionen för samhällsplanering.

Nieminen, M. 2004. Kesämökkibarometri 2003. Statistikcentralen och inrikesministeriet.

Niemi, S. 2004. Maankäytön suunnittelu maaseutukylissä – kyläläiset ja asiantuntijat yhteistyössä. Publikation 7/2004 från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp.

Pehkonen, A. 2004. Kylä kutsuu... Tutkimus tulomuuttoprosesseista maaseudulle. Akademisk doktorsavhandling. Migrationsundersökningar A 26. Migrationsinstitutet.

Pihala, A. 2004. Asemakaava-alueen ulkopuolinen rakentaminen. Suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamispäätökset. Finlands Kommunförbund.

Planering av strändernas markanvändning. 2005. Miljöministeriet. Miljöguide 120.

Ristimäki, M., Oinonen, K., Pitkäranta, H., & Harju, K. 2003. Kaupunkiseutujen väestömuutos ja alueellinen kasvu. Miljöministeriet. Suomen ympäristö 657.

Roiha, K., Töyli, P. & Plosila, R. 2006. Sammandrag av projektet Prima liv på landet. Åbo universitet, fortbildningscentralen.

Skärgårdsdelegationen & Suunnittelukeskus Oy. 2000. Vakituisen asumisen kehittäminen ranta-alueilla. Publikation 7/2000 från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp.

Finlands kommission för hållbar utveckling 2006. Kohti kestäviä valintoja - Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Nationell strategi för hållbar utveckling. Publikationsserie 5/2006 från statsrådets kansli.

Virtanen, V. 2003. Valta- ja vastavirtaan. Selvitys maassamuuttajien elinoloista, uuteen kiinnittymisestä ja arvotaustasta Suomessa. Inrikesministeriet publikation 14/2003.

Voimaa kuin pienessä kylässä. Det riksomfattande byaverksamhetsprogrammet 2003-2007. Publikation från Byaverksamhet i Finland rf.

www.ara.fi

www.asuminen.fi

www.rakennusperinto.fi

Opublicerade källor

Livskraftig landsbygd – ministeriernas ansvar och regional utveckling. Landsbygdspolitiskt specialprogram 2007–2010. Utkast 2 / 2.10.2006

Paltila, Y. 2006. Yrjö Paltilas e-postmeddelande från Statistikcentralen 11.9.2006.

De senaste publikationerna från Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp:

- 7/2006 Rural Finland 2015 - The future operating environment of rural development work
- 8/2006 Kulttuuri maaseudun toimintaryhmien kehittämisohjelmissa
- 1/2007 Jokamiehen oikeuksien tulkintoja ja haasteita luontoliikunnan ja -matkailun kannalta
- 2/2007 Asuinmaaseutu 2007–2010 - Maaseutuasumisen kehittämisohjelma
- 2a/2007 Asuinmaaseutu 2007–2010 - Maaseutuasumisen kehittämisohjelma – Tiivistelmä
- 2b/2007 Boendelandsbygd 2007–2010
Utvecklingsprogram för landsbygdsboende
– Sammanfattning

Beställningar och ytterligare information:

Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp
PB 26, 00023 Statsrådet
tfn (09)160 44592, fax (09) 160 42306
maaseutupolitiikka@intermin.fi
www.maaseutupolitiikka.fi

SAMMANFATTNING

Boendelandsbygd 2007- 2010

Temagruppen för landsbygdsboende
www.maaseutuasuminen.fi
c/o Finlands Hembygdsförbund
Kalevagatan 13 A 00100 Helsingfors
www.suomenkotiseutuliitto.fi

